

Politiek debat hoort juist in de schoolbank

(1) “Nee, bij ons op school hebben we het niet over de verkiezingen gehad”, zo vertelde mijn zoon. Zijn docenten in 3 vwo gaven aan dat het
5 lastig is om over politiek te praten zonder je eigen mening te delen. Daarom hadden ze besloten om het er niet over te hebben. Politieke socialisatie vonden zij iets voor thuis,
10 niet voor school.

(2) Uit mijn onderzoek naar scholierenverkiezingen weet ik dat aandacht voor de verkiezingen enorm verschilt. Bij de ene school
15 organiseren leerlingen en docenten samen scholierenverkiezingen, bij de andere beperken docenten zich tot het uitdelen van een link naar een stemwijzer. Bij de ene school praten
20 leerlingen en docenten uitgebreid over hun politieke zorgen, vragen en ervaringen, bij de andere worden gesprekken over controversiële (politieke) kwesties vermeden.

(3) Hoezo dit verschil? In Nederland is politieke vorming in het voortgezet onderwijs primair belegd bij het vak maatschappijleer. Dit vak richt zich op het bevorderen van kennis en
30 denkvaardigheden. Veel docenten maatschappijleer zullen leerlingen wel ondersteunen bij het vormen en

bevragen van een mening over politieke kwesties. Het ondersteunen
35 van leerlingen bij het leren vormen en geven van hun mening over, bijvoorbeeld, de zin(loosheid) van stemmen valt alleen niet onder hun formele taak.

(4) De wet burgerschapsvorming uit 2006 bood weinig houvast. Deze wet verplichtte scholen om actieve participatie van leerlingen te bevorderen, maar bood verder geen
45 criteria. Als een school plastic ging prikken met leerlingen, voldeed zij formeel aan deze eis. De huidige burgerschapswet, die in 2020 door de Tweede Kamer is goedgekeurd,
50 zet gelukkig steviger in op het bevorderen van democratische participatieve vaardigheden. Aandacht voor politieke meningsvorming die verder gaat dan ‘wat vind je van standpunt x’ is echter nog geen
55 gemeengoed in politiek onderwijs.

(5) Nu begrijp ik heel goed dat docenten in onze afrekencultuur niet staan te popelen om hun mening te
60 delen over politieke kwesties. Ook ben ik – net als de docenten van mijn zoon – van mening dat socialisatie in het gedachtegoed van een bepaalde politieke partij niet thuishoort in het

65 onderwijs.

(6) Toch vind ik het, met veel internationale collega-onderzoekers op het gebied van burgerschaps-onderwijs, enorm belangrijk dat er op 70 scholen aandacht is voor politieke meningsvorming.

(7) Ten eerste hoort aandacht voor politieke meningsvorming bij de kwalificerende taak van het onder- 75 wijs: elke docent is expert in een specifiek onderwerp. Met die expertise kan de docent maatschap- pijleer bijvoorbeeld leerlingen helpen om zich een geïnformeerde mening 80 te vormen over de (on)zin, (on)haal- baarheid en (on)rechtsstatelijkheid van voorgenomen beleid van politieke partijen over onderwerpen die hen bezighouden.

(8) Ten tweede hoort het bij de socialiserende taak van het onderwijs. Veel mensen bevinden zich in hun eigen politieke bubbel. Respect voor het feit dat mensen een 90 andere mening hebben dan jij, en op respectvolle wijze jouw mening uiten (zonder doodsbedreigingen) krijgt niet iedereen van huis uit mee. Bescheidenheid over wat je niet weet 95 en de moed om je mening bij te

stellen ook niet. Juist op school kunnen leerlingen met (ouders met) verschillende politieke kleuren gezamenlijk stilstaan bij huidige en 100 wenselijke waarden en normen op het gebied van vrijheid van menings- uiting.

(9) Ten derde hoort het bij de persoonsvormende taak van het 105 onderwijs. Leerlingen en docenten maken zich allemaal zorgen over bepaalde maatschappelijke kwesties. Ze hebben allemaal een mening over hoe (weinig) zinvol het is om je stem 110 uit te brengen, en over wat er (minder) goed geregeld is in Nederland. Met een beetje geluk durven zij in onze meningen- samenleving ook af en toe aan te 115 geven dat ze ergens te weinig over weten om ergens iets van te vinden.

(10) Door in gesprek te gaan over deze zorgen, meningen, twijfels en vragen kunnen docenten leerlingen 120 ondersteunen bij het vinden van hun eigen stem. Laten we jongeren in het onderwijs dus blijven ondersteunen bij hun politieke meningsvorming, en leren hoe zij respectvol met politieke 125 meningen van anderen kunnen omgaan.

naar: Isolde de Groot

uit: Trouw, 17 maart 2021

Isolde de Groot is universitair docent burgerschapseducatie en betekenisvol onderwijs aan de Universiteit voor Humanistiek.

Tekst 2 Politiek debat hoort juist in de schoolbank

- 1p 16 Wat is de belangrijkste functie van alinea 1?
- A de opbouw van de tekst aankondigen
  - B de tekst samenvatten met een pakkend citaat
  - C het onderwerp introduceren met een toepasselijk voorbeeld
  - D het standpunt presenteren met een grappige anekdote

“Zijn docenten in 3 vwo gaven aan dat het lastig is om over politiek te praten zonder je eigen mening te delen.” (regels 3-6)
Hieruit blijkt terughoudendheid bij docenten om hun eigen mening te geven.

- 1p 17 Welke woordgroep uit de tekst geeft een directe verklaring voor deze terughoudendheid?
- A controversiële (politieke) kwesties (regels 23-24)
  - B weinig houvast (regel 41)
  - C nog geen gemeengoed (regels 55-56)
  - D onze afrekencultuur (regel 58)

- 1p 18 Welke verklaring geeft alinea 3 voor het verschil in aandacht voor de verkiezingen op middelbare scholen?
Geef antwoord in één of meer volledige zinnen.

De auteur van tekst 2 laat merken dat zij een autoriteit is op het gebied van het onderwerp van de tekst.

- 2p 19 Citeer de twee zinsgedeelten uit tekst 2 waarin dit het duidelijkst tot uitdrukking komt.

In alinea 6 tot en met 9 is sprake van een standpunt met bijbehorende argumenten. Deze kunnen worden weergegeven met behulp van de onderstaande argumentatiestructuur. Twee argumenten zijn al ingevuld.

standpunt (s)
argument 1 (a1)
subargument 1.1 (sa1.1)
argument 2 (a2)
subargument 2.1 (sa2.1) Leerlingen met verschillende politieke kleuren kunnen op school gezamenlijk stilstaan bij huidige en wenselijke waarden en normen op het gebied van vrijheid van meningsuiting.
argument 3 (a3) Het hoort bij de persoonsvormende taak van het onderwijs.
subargument 3.1 (sa3.1)

- 4p 20 Vul de argumentatiestructuur aan met de juiste informatie uit alinea 6 tot en met 9. Neem onderstaande termen over en zet het bijbehorende antwoord erachter. Geef steeds antwoord in één of meer volledige zinnen.

s:

a1:

sa1.1:

a2:

sa3.1:

- 1p 21 Wat is het belangrijkste doel van tekst 2?

Het belangrijkste doel is de lezer

- A aan het denken zetten over de vraag of het onderwijs een rol moet spelen in de politieke meningsvorming van leerlingen.
- B aan het denken zetten over de vraag of socialisatie in het gedachtegoed van een bepaalde politieke partij thuishoort in het onderwijs.
- C ervan overtuigen dat er een wet moet komen die voorschrijft op welke manier scholen aandacht moeten geven aan de politiek.
- D ervan overtuigen dat het onderwijs de belangrijke taak heeft om jongeren te helpen bij het vormen van hun politieke mening.
- E informeren over de mogelijkheden die het onderwijs heeft om leerlingen te ondersteunen bij het spreken over controversiële politieke kwesties.
- F informeren over de problemen waar docenten tegenaan lopen bij de invulling van het burgerschapsonderwijs.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.